

Västsahara

Nr 2/2006 pris 30:- NORDENS ENDA TIDSKRIFT OM VÄSTSAHARA

Svenskt nej
till EU:s fiskeavtal med Marocko

Aminatou Haidar
på besök i Sverige

TIDSKRIFTEN VÄSTSAHARA

2 2006
juni

Utgives av Föreningen Västsahara
och utkommer med
fyra nummer per år.

ISSN 1652-2052

Ansvarig utgivare och redaktör:

Lena Thunberg

Redaktionsråd: Kristin Ivarsson,

Victoria Rixer, Jan Strömdahl, Martin

Wikström och Monica Zak.

Layout: Ulla-Karin Karlson

Adress: Västsahara

c/o Afrikagrupperna

Linnégatan 21

413 04 Göteborg

tel 031 - 24 72 30

Hemsida: www.natverkstan.net/vastsahara/

E-post: vastsahara@brevet.nu

Prenumerationer:

tel 0158 - 139 59

Privatperson: 100:-

Organisation: 125:-

Stödprenumeration: 125:-

Utländsk prenumeration: 175:-

pg 20 40 03 - 8

Föreningen Västsahara

c/o Jan Strömdahl

Mälarvarvsbacken 5

117 33 Stockholm

tel 08 - 668 88 41

070 - 438 88 41

Tryckeri: Markaryds grafiska

Omslagsbilder:

Framsida: Aminatou Haidar besöker

Medelhavsmuseet i Stockholm.

Bild: Jan Strömdahl

Baksida: Öknens blommor.

Bild: Lars Björk

Nästa nummer utkommer

oktober 2006

Västsahara är till två tredjedelar ockuperat av Marocko sedan 1975. De västsaharier som lyckades fly bor sedan dess i flyktingläger i Algeriet.

Västsahara, som var en spansk koloni, står på FN:s lista över länder som ska

avkoloniseras. Sedan 1991 finns en FN-styrka på plats i Västsahara för att genomföra en folkomröstning om självständighet för Västsahara. Sedan 1991 råder vapenvila mellan Marocko och den västsahariska befrielserörelsen Polisario. Någon folkomröstning har dock inte ägt rum på grund av Marockos vägran att fullfölja fredsplanen.

Marocko är sedan länge västvärldens allierade i arabvärlden. Frankrike och USA har särskilt goda förbindelser.

Marocko är en av EU:s största mottagare av ekonomiskt stöd. I juli 2005 tecknade EU dessutom ett sensationellt fiskeavtal med Marocko, där de västsahariska vattnen är inkluderade. Detta strider mot internationell lag.

"Skammens mur, ett brott mot mänskligheten."

En 200 mil lång mur delar Västsahara och dess folk i två delar.

Sahara Press Service

redaktören har ordet

EU legitimerar stöld

All heder åt Sveriges fiskeminister Ann-Christin Nykvist som röstade nej till EU:s fiskeavtal med Marocko. Därmed har den svenska regeringen visat att man inte accepterar att de ekonomiska intressena inom EU:s fiskeindustri går före internationell lag och folkrätt. Det häpnadsväckande är naturligtvis att Sverige är det enda land som försvarar dessa självklara rättigheter i denna fråga.

Inför fiskeavtalsförhandlingarna i juni 2005 fick Sverige garantier av EU-kommissionen att de västsahariska vattnen inte skulle vara inkluderade i avtalet. Det löftet hölls inte, men den svenska regeringen höll den folkrättsliga fanan högt in i det sista.

Tack vare att ett antal riksdagsledamöter från olika partier ställt de svenska ministrarna mot väggen genom flera interpellationer i riksdagen det senaste halvåret har Västsaharafrågan fått den politiska uppmärksamhet den förtjänar.

Även i EU-parlamentet har frågan tagits upp av svenska ledamöter. 18 av 19 röstade nej till avtalet i EU-parlamentets omröstning. All heder också åt dessa aktiva parlamentariker och riksdagsledamöter.

Svenska fiskares riksförbunds ordförande Henrik Svenberg däremot har högljutt i media uppmanat svenska fiskebåtar att fiska i västsahariska vatten. Representerar han verkligen svenska fiskares syn på folkrätt, internationell lag och ockupation av andra länder?

Nu gäller det att gå vidare och sprida informationen inte bara om det skandalösa EU-avtalet utan om nödvändigheten av ett svenskt erkännande av den västsahariska staten SADR. Flera politiker har tagit upp den stafettpinnen.

Förföljelser och övergrepp mot den västsahariska civilbefolkningen i de ockuperade delarna fortsätter – trots FN:s närvaro. Aminatou Haidar, denna kroppsligen så bräckliga symbol för västsahariskt motstånd, besökte Sverige under en vecka. Fysiskt märkt av sin långa hungerstrejk i Svarta fängelset i El Aaiún hösten 2005, fortsätter hon med styrka att informera om västsahariernas situation trots uppenbara fara för livet.

Det är mycket modigt.

Lena Thunberg,
redaktör för Västsahara

Svenskt nej till fiskeavtal

EU:s ministerråd godkände fiskeavtalet med Marocko den 22 maj, men Sveriges fiskeminister Ann-Christin Nykvist röstade nej. Hon var ensam bland EU:s ministrar om att vägra godkänna avtalet.

– Marocko har ingen rätt att bestämma över naturresurserna i Västsahara, säger hon.

Det nya fiskeavtalet som ska gälla till 2010 ger EU rätt att fiska utanför Marockos kust mot en ersättning på 144 miljoner euro. Även kusten utanför det ockuperade Västsaharas kust ingår. Sverige anser att avtalet strider mot folkrätten.

De tio EU-länder som kommer att få fiskekvoter i de marockanska och västsahariska vattnen är främst Spanien och Portugal. Övriga länder är bland annat Irland, Polen, Tyskland, Lettland och Nederländerna. Sverige får inga fiskekvoter.

Fiskeministrarna från Finland, Irland och Nederländerna beskrev i en deklaration sin oro för fiskeavtalets effekter för Västsaharas befolkning, men Irland och Nederländerna röstade ändå ja till avtalet. Finland la ned sin röst.

Enligt EU-parlamentarikern Daniel Varela Suanzes-Carpegna är det nu Marocko och inte EU som har ansvar för att betalningen för licenserna kommer det västsahariska folket till godo. Detta litade inte Ann-Christin Nykvist på.

Mohammed Abdelaziz, Västsaharas president, tackade i ett brev till statsminister Göran Persson den svenska regeringen för dess försvar för ”rättvisa, mänskliga rättigheter, självbestämmande och internationell lag”.

Insamling till naturkatastrofen

En check på 5.000 euro (cirka 47.000:-) kommer att överlämnas till Västsahariska Röda Halvmånen i början av juni. Då reser två representanter från biståndsorganisationen Praktisk Solidaritet till de västsahariska flyktinglägren för att följa upp sitt bistånd av bland annat begagnade kläder.

Med sig på resan har de pengar som samlats in till stöd för de flyktingar som drabbades av den stora översvämningskatastrofen i början av februari.

Riksdagsledamoten Hillevi Larsson (s) talade vid en manifestation på Mynttorget i Stockholm den 6 april. Bild: Jan Strömdahl

Protestmöte mot marockanskt ministerbesök

Riksdagsledamoten Hillevi Larsson (s) talade vid en manifestation på Mynttorget i Stockholm den 6 april inför ett hundratal åhörare med anledning av Marockos premiärminister Driss Jettous besök i Sverige. Huvudbudskapet var Erkänn Västsahara! som samma dag var infört i Svenska Dagbladet som debattartikel (se sidan 7).

Utöver Hillevi Larsson talade bland andra Birgitta Ohlsson från Folkpartiet Liberalerna och representanter för Sverige Socialdemokratiska Ungdomsförbundet, Ung Vänster och Liberala Ungdomsförbundet.

Samtidigt träffade den marockanske premiärministern statsminister Göran Persson på en arbetslunch.

– Sverige vill förbättra handelsförbindelserna med Marocko, meddelade Göran Persson senare på en presskonferens.

Aktiv vår i riksdagen

Under våren har en rad frågor om Västsahara ställts av riksdagsledamöterna till statsråden. Det är ledamöter från Folkpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet som varit mest aktiva och sammanlagt har sju frågor berört Västsahara.

Gunnar Nordmark (fp) och Alice Åström (v) har ställt frågor både om hur Sverige agerar för att bekämpa människorättskränkningarna i ockuperat område samt om bistånd till de västsahariska flyktingarna. De tar båda upp att reservförråden på mat och mediciner håller på att ta slut och att flyktinglägren i februari drabbades av de värsta skyfallen på över tio år. Dåvarande utrikesminister Carin Jämtin svarade att Sverige ger bistånd till World Food Programme (WFP) och FN:s Flyktingkommissarie (UNHCR) och att det är upp till dessa organisationer att i den uppkomna katastrofsituationen prioritera de västsahariska flyktingarna.

Miljöpartister har på flera sätt engagerat sig i fiskefrågan. De är nöjda med att Sverige drivit ståndpunkten att vattnen utanför Västsaharas kust ska undantas i det avtal EU är på väg att sluta med Marocko. De anser dock att det faktum, att tre svenska fiskebåtar redan nu fiskar på västsahariskt vatten undergräver Sveriges linje och strider mot Sveriges politik för global utveckling. Fiskeriverket, som

ger tillstånd till de svenska fiskebåtarna, har sagt att de kommer att fortsätta att godkänna fiske i västsahariskt vatten tills utrikesdepartementet ger andra direktiv. Därför frågade Lotta Hedberg vad utrikesminister Jan Eliasson avser att göra för att Fiskeriverket ska agera i linje med Sveriges politik för global utveckling. Eliasson svarade, att UD informerat Fiskeriverket om den folkrättsliga analys som gjorts men att regeringen inte kan bestämma hur myndigheterna ska besluta i enskilda ärenden. Dåvarande utrikesminister Carin Jämtin och jordbruksminister Ann-Christin Nykvist har även fått motta brev från EU-parlamentarikern Carl Schlyter (mp), där han beskriver varför fiskeavtalet som det nu är utformat strider mot internationell rätt och hur man kan gå tillväga för att förändra avtalet.

I mars ställde Birgitta Ohlsson (fp) frågan om regeringen kommer att verka för en förändring av Sveriges utrikespolitik och ett erkännande av Västsahara. Carin Jämtin svarade att ”så länge FN-processen att hitta en slutstatus för Västsahara fortgår, menar regeringen att det vore olämpligt med ett erkännande. Ett ensidigt erkännande i dagsläget skulle inte heller överensstämma med den praxis för erkännande av nya stater som Sverige tillämpar.”

Kristin Ivarsson

Västsaharas flagga vajar i flyktinglägren. Bild: Johan Franzon

Debatten om ett fiskeavtalet har väckt EU-parlamentet

El Aaiúns hamn har byggts ut av den marockanska ockupationsmakten.
Bild: Martin Wikström

Sommaren 2005 tecknades ett nytt fiskeavtal mellan EU och Marocko efter några års avtalslöst tillstånd. Det smögs fram på kort tid mitt under semestern. Snart restes frågan om det också inkluderade det ockuperade Västsaharas vatten och hamnar.

Ett fiskeavtal mellan EG och Marocko tecknades redan innan Sverige blev medlem. Det gav främst spanska, franska och portugisiska fartyg rätt att fiska i marockanska vatten och Marocko en bra ersättning. Västsahara inkluderades utan att det särskilt nämndes.

När frågan om det nya avtalet också inkluderade det ockuperade Västsaharas vatten och hamnar ville de ansvariga med fiskekommissionär Joe Borg i spetsen inte svara direkt utan gömde sanningen bakom:

– Västsahara är inte nämnt.

Det är ett svar som behagar Marocko eftersom Marocko betraktar Västsahara som sina sydliga provinser. Eftersom varken FN eller något annat land erkänner Marockos rätt till Västsahara, kände sig Borg & co tvungna att smyga och bluffa om avtalets omfattning. De försökte också få det att framstå som en ren fiskefråga utan kopplingar till folkrätt och utrikespolitik.

Ratificeringen gick dock inte så snabbt och enkelt som fiskebröderna hade tänkt

sig. Allt fler europaparlamentariker och solidaritetsaktivister krävde klara besked: Hur överensstämmer avtalet med internationell rätt och FN:s inställning att det är en avkoloniseringsfråga?

Sverige tog tidigt ställning för att fiskeavtalet inte skulle omfatta Västsahara. Lobbyister från Europa och USA samlades på nyåret i Bryssel för att lägga upp strategin för en kampanj och motståndsblobbying. Jag deltog från Sverige. Där lades grunden för Fish elsewhere med Nick Dearden från engelska War on Want som motor. Kampanjen har haft egna folkrättsexperter som granskat avtal och EU:s juridiska utlåtanden.

Kampanjen har hela tiden haft goda kontakter med byråkrater inom EU och kunnat samspela med svenska politiker och tjänstemän. Fiskebrödernas försök att få avtalet folkrättsligt godkänt har punkterats. Man har försökt lansera kompromisser som innebär att avtalet kan bli OK om den västsahariska befolkningen drar nytta av det. Detta har dock med kraft avvisats av bland annat Polisario, oberoende jurister och MR-aktivisten Aminatou Haidar vid besök på svenska UD.

Kampanjen har tagit kontakt med nyckelpersoner i respektive land och EU. Man har sänt ett flertal e-postmeddelanden till europaparlamentariker. Det har blivit en omfattande debatt om Västsahara i parlamentets partigrupper och medlemsländer. Fiskeutskottet har haft huvudansvaret och sagt ja till avtalet, men det

har mer och mer blivit en folkrättsfråga. När detta skrivs (i början av maj) är parlamentets ställningstagande en öppen fråga. Parlamentets beslut är rådgivande i förhållande till Ministerrådet, som består av regeringsrepresentanter från medlemsländerna. Den amerikanske oljejätten Kerr McGee har lämnat Västsahara och det amerikanska frihandelsavtalet med Marocko undantar varor från Västsahara. Trycket ökar därmed.

Hur det än går så har kampanjen och debatten satt Västsahara på Europas kartor. Mycket tyder på att motståndet mot Spaniens, Frankrikes och Portugals egenintressen inte får tillräckligt stöd, men att det inte heller blir sista ordet.

Jan Strömdahl,
Föreningen Västsahara

EU godkände fiskeavtalet

Europaparlamentet röstade den 16 maj för ett godkännande av det starkt kritiserade fiskeavtalet mellan EU och Marocko. Avtalet ger Marocko ersättning för fiskelicenser inte bara i sina egna vatten, utan också i det ockuperade Västsahara, trots att varken EU, FN eller något annat land erkänner Marockos suveränitet över området. Avtalet omfattar ett bestämt antal båtar från främst Spanien, Portugal och Frankrike. Politiker från flera parlamentsgrupper hade lagt fram ändringsförslag som skulle undanta Västsahara och parlamentet hade tidigare under intryck av kritiken avslagit en s.k. ”snabb behandling” av ärendet. Alla partigrupper utom De gröna och Vänstern var splittrade. Nästan alla svenska EU-parlamentariker röstade för undantag men flertalet syd- och östeuropeiska Konservativa och Socialister röstade för avtalet. Styrkeförhållandet var ungefär 2/3 för avtalet och 1/3 för undantag.

Avtalet förväntas bli slutgiltigt godkänt av Ministerrådet den 22 maj trots protester från främst Sverige och Finland.

Aminatou Haidar besviken över omvärldens passivitet

Aminatou Haidar är en av Västsaharas mest kända människorättsaktivister och har nyligen släppts ur marockanskt fängelse. På besök i Sverige varnar hon för att situationen i hennes hemland riskerar att förvärras. Besvikelsen är stor över att FN inte tar i med hårdhandskarna med Marocko.

Aminatou Haidar besökte Stockholm i veckan, inbjuden av bland andra Amnesty och Svenska FN-förbundet för att vittna om vad som pågår i Västsahara, dit utländska media inte får åka.

Hon berättar om åren efter 1975, då Spanien lämnade Västsahara och Marocko ockuperade landet: kidnappningar, försvinnanden, tortyr, massmord, förgiftade brunnar och förstörda skördar. Själv kastades hon i fängelse, utan rättgång – ”och med mat som man inte ens ger till djur”.

Där satt hon i drygt tre år, till 1991 då hon och 300 andra saharawis frigavs, vilket var en del av FN:s fredsplan för Västsahara. Fyra år senare bildade hon en MR-kommitté tillsammans med tidigare medfångar. Sedan dess står de under ständig bevakning från marockansk polis och säkerhetstjänst, som stämplar detta som kriminell verksamhet.

Därför greps hon igen i somras och sattes i ”det svarta fängelset” i El Aaiún, Västsaharas huvudstad. Där satt hon i sju månader – släpptes i januari – tillsammans med andra som kämpar för ett fritt Västsahara. De hungerstrejkade i 51 dagar för att få bli erkända som politiska fångar.

– Vi har betalat ett mycket högt pris. Men det har inte stoppat oss, förklarar Haidar, 40-årig litteraturforskare och ensamstående tvåbarnsmamma.

Det råder nu varken krig eller fred, en situation som har skapat stor frustration hos det västsahariska folket, förklarar hon. Detta ledde till stora demonstrationer i maj 2005 i Västsahara.

– Fredliga demonstrationer, betonar Haidar. Men reaktionerna från Marocko var mycket brutala. De gick in i folks

hem, förstörde ägodelar, torterade oskyldiga, män, kvinnor, barn och gamla.

– Allt detta informerade vi om med stöd av stora MR-organisationer som Amnesty och Human Rights Watch. Vi skickade rapporter, med detaljer och chockerande bilder – till FN, bland annat. Trots det har Kofi Annan inte lyft ett finger.

Protesterna ledde till en våg av gripan- den, men i mars benådade Marockos kung 30 fångar, och i förra veckan frigavs ytterligare 48.

– Men då var marockansk polis där. De slog och torterade vänner till frigivna och familjer som höll välkomstfester.

Nu finns det tio politiska fångar kvar – under mycket svåra förhållanden, betonar hon.

Den 20 april presenterade FN-chefen en rapport till säkerhetsrådet om situationen i Västsahara.

– För första gången har Kofi Annan satt på papper att det förekommer MR-brott i de ockuperade områdena, men först efter ett år av kontinuerliga övergrepp. Fortsätter det så här kan det leda till en massaker, varnar hon.

Annan föreslår också att Marocko, Polisario och Algeriet ska sätta sig ner och förhandla. Polisario sade nej direkt och Aminatou Haidar anser att förslaget är dödfött.

– Kungen accepterar aldrig att Västsaharas folk får självbestämmande. Vi som vanliga saharawis, anser att Kofi Annan försöker två sina händer.

Inte en enda regering har godkänt att Marocko har överhöghet över Västsahara. Det gjorde FN-chefen helt klart, betonar hon. Och påpekar att det redan finns en

lösning på bordet, en som stöds av omvärlden.

– FN borde använda sin käpp på den part som vägrar att acceptera det internationella samfundets syn. Annars finns det risk att FN ses som partiskt. I våra ögon har FN börjat tappa trovärdighet.

Det finns fortfarande fosfat, olja, gas, mineraler och fisk i Västsahara – naturresurser som tillhör vårt folk, betonar Aminatou Haidar.

– Men den som, tillsammans med Marocko, utvinnet dessa befattar sig med stulet gods.

Därför är hon glad att Sverige sätter sig på tvären när EU nu förhandlar om ett fiskeavtal med Marocko. Men hon befarar att de gamla kolonialmakterna Frankrike, Spanien och Portugal ändå får sin vilja igenom, och får ”rätt” att fiska även utanför Västsahara.

**Håkan Forsberg,
Svenska Dagbladet 30 april**

Aminatou Haidar till Sverige

I slutet av förra året, medan hon fortfarande satt i det ökända Svarta fängelset i El Aaiún, tilldelades Aminatou Haidar det spanska människorättspriset Juan Maria Bandres för sitt enträgna arbete för västsahariernas rätt till självbestämmande och självständighet.

I april kunde hon äntligen, tack vare ett direkt ingripande från den spanske utrikesministern, kvittera ut ett pass och resa till Europa. Den 8 maj mottog hon priset i Madrid och har dessförinnan och efteråt rest runt i Spanien för att vittna om förhållandena i de ockuperade delarna av Västsahara.

Dessutom besökte hon Sverige under en vecka, inbjuden av Amnesty International, Svenska FN-förbundet och Föreningen Västsahara. Hon träffade företrädare för regeringen, de politiska riksdagspartierna, frivilligorganisationer och media.

Riksdagsledamöter och EU-parlamentariker kräver: **ERKÄNN VÄSTSAHARA!**

Bild: Lars Björk

Sverige får besök av den marockanske premiärministern Driss Jettou den 6 april. Han vill sannolikt korrigera Sveriges inställning till den brutala marockanska ockupationen av Västsahara. Självklart skall han tas emot, men han måste också få tydliggjort att vi håller fast vid demokratiska fri- och rättigheter och folkens självbestämmande. Nu är tiden mogen för ett erkännande av Västsaharas självständighet!

Afrika är ännu inte avkolonialiserat. På FN:s lista över 16 ännu inte avkoloniserade territorier står Västsahara kvar som det största och enda i Afrika. Spanien är den formella kolonialmakten och Marocko den reella. Mot internationell rätt ockuperar Marocko sedan 1975 två tredjedelar av landet – hela kustremsan mot Atlanten. Befrielseströrelsen Polisario kontrollerar ökendelen.

En majoritet av Västsaharas befolkning lever sedan 30 år i självförvaldade flyktingläger i ett algeriskt ökenområde. Marocko har byggt en mur längre än Sverige genom landet bevakad av 150 000 soldater och miljontals minor. Ingen stat har erkänt Marockos överhöghet över Västsahara medan 82 stater har erkänt den Sahariska Arabiska Demokratiska Republiken,

SADR. SADR är också fullvärdig medlem i Afrikanska Unionen.

FN är förlamat, liksom EU, till följd av Frankrikes stöd för Marocko. Frankrike kräver att inga sanktioner används mot Marocko. EU har än så länge accepterat Frankrikes hållning och ligger lågt. USA är vankelmodigt i FN och vill varken stöta sig med Frankrike, Marocko eller Algeriet.

Politiken hittills har inte fungerat och därför behövs nya initiativ för att sätta press på Marocko och Frankrike. En god början är Sveriges pågående försök i Bryssel att förhindra fiskeavtalet mellan EU och Marocko att omfatta ockuperade hamnar och vatten. En ännu starkare markering vore att erkänna SADR, med förhoppningen att fler länder följer Sveriges exempel.

Folkrättsligt finns ett västsahariskt folk, ett territorium och en parlamentarisk organisation som administrerar en stor del av folket och har dess stöd. I folkrätten har kontrollkriteriet försvagats efter det kalla krigets slut och ett fjärde kriterium har stärkts, demokrati och mänskliga fri- och rättigheter. Sverige erkände de baltiska staterna och Kroatien innan de hade full kontroll över sina territorier.

Att stärka SADR:s ställning skulle bidra till ökad säkerhet då SADR är den enda garanten i området mot att terroristerna kan utnyttja folks desperation. Marockos agerande har skapat instabilitet

i nordvästra Afrika. För fred, utveckling och säkerhet i området krävs ett brott med den nuvarande politiken. Ett erkännande av SADR skulle vara en handling i linje med Sveriges utrikespolitiska traditioner.

Sverige har tidigare brutit med Frankrikes kolonialpolitik i samma område. För att inte bidra till att den algeriska befrielseströrelsen FLN skulle bli helt beroende av Sovjet, röstade Sverige mot Frankrike 1958 i FN och började ge stipendier till FLN-studenter. Det var en framsynt och klok realpolitik. Fortsatt passivitet i frågan om Västsahara skulle bara gynna Marockos och Frankrikes intressen i nordvästra Afrika och urholka förtroendet för EU som säkerhetspolitisk aktör.

Därför bör Sverige ta strid för folkrätten och ansluta sig till de 82 stater, som redan erkänt SADR. Ett svenskt erkännande skulle vara en uppföljning av den svenska anti-koloniala traditionen och stödet för koloniernas frigörelse. Det skulle skapa respekt och goodwill i Afrika för både Sverige och folkrätten.

Hillevi Larsson, riksdagsledamot(s), Agne Hansson, riksdagsledamot(c), Lotta Hedström, riksdagsledamot(mp), Birgitta Ohlsson, riksdagsledamot(fp), Anders Wijkman, europaparlamentariker(kd), Alice Åström, riksdagsledamot(v), Kjell Fransson, ordförande Afrikagrupperna, Jan Strömdahl, ordförande Föreningen Västsahara

30-årsjubileum i öknen

– Jag föddes fri. Jag vill leva fri, säger Salek med emfas. Hans tält står i Flyktinglägret 27 februari, mitt ute i öknen i västra Algeriet. För drygt 30 år sedan flydde 38-åriga Salek och hans familj från Västsahara undan marockansk och mauretansk invasion.

Det är i början på året, men värmen är redan påtaglig. Till sommaren stiger temperaturen till outhärdliga 45-50 grader.

Salek var bara barnet när familjen lämnade Västsahara, men han minns havet, berättar han över några koppar sött minte. I dag bor omkring 160 000 barn och vuxna i lägren.

Alltsedan krigets början har Algeriet stött Polisario i kampen för ett självständigt Västsahara, och har skänkt ett område i öknen till befrielseörelsen; där upprätthålls den 27 februari 1976 Sahariska arabiska demokratiska republiken (SADR).

På årsdagen samlades ett par tusen saharier och några hundra utländska gäster i byn Tifariti, i en del av Västsahara som kontrolleras av Polisario – endast sju mil från en 200 mil lång marockansk försvarsmur som klyver Västsahara i två delar.

SADR har erkänts av omkring 80 länder och dess flaggor vajar i den bitande vinden. Bland dem finns inget EU-land.

Förstör minor. Vid sidan av en militär uppvisning med cirka 2 500 soldater, till fots och till kamel, förstörs delar av Polisarios minförråd. Polisario har undertecknat Ottawa-avtalet om förbud mot personminor.

Minor skördar dödsoffer ännu 15 år efter det att en vapenvila inleddes. Efter vapenvilan 1991 inrättades FN-styrkan Minurso för att övervaka och genomföra en folkomröstning som Polisario och Marocko kommit överens om, men som ännu inte har hållits då Marocko vägrar tillåta att Västsahara blir en självständig stat.

– Avtalet om eldupphör är en vapenvila, det är inte en fred. Fred får vi när det organiseras en folkomröstning om självbestämmande för det sahariska folket, säger Mhamed Khadad, medlem i Polis-

Västsaharier på kameler paraderar vid firandet av republiken SADR, 30 år.
Bild: Lars Björk

arios verkställande utskott, till TT i Tifariti.

Khadad är även minister och Polisarios koordinator i kontakterna med Minurso. Han understryker att så länge folkomröstningen inte har hållits finns det hela tiden risk för instabilitet i regionen, och att ansvaret för det är Marockos och FN:s.

Vill ha folkomröstning. – Att Marocko nu presenterar ett projekt för autonomi, eller vad det nu blir, saknar mening. Sahara tillhör inte Marocko och Marocko kan därför inte erbjuda större eller mindre autonomi, säger Khadad och uppmanar det internationella samfundet att se till att den utlovade folkomröstningen hålls.

– Vi ber inte om det omöjliga. Ge oss möjlighet att rösta. Inget mer.

Den officiella marockanska linjen är att 160 000 flyktingar i fem läger är "kidnappade" eller "fångar" hos Polisario. Ingunde Fühlau, chef vid Minursos kontor i Tindouf, delar inte den åsikten.

– Jag besöker lägren ofta, och de är varken instängda eller omringade, och det finns inga restriktioner för människor att röra sig fritt. Sedan är det en annan fråga om de har de ekonomiska möjligheterna.

– Lägren är flyktingläger, slår hon fast. Fühlau avfärdar också kritik om att

Polisario är en totalitär organisation.

– Diskussioner äger rum, och människor ger fritt uttryck för sina åsikter. 2005 släppte Polisario de sista marockanska krigsfångarna, men båda parter uppger att de fortfarande saknar soldater och anklagar varandra för tortyr av gripna.

Varken Marocko eller Polisario har ställt någon misstänkt krigsförbrytare inför rätta.

I februari i år förlorade 38-åriga Salek och drygt 60 000 andra sitt hem i öknen – och större delen av sina tillgångar – i skyfall. Husen är byggda av torkad lera, som smälte i regnet. Det tält han bor i nu har han fått av algeriska armén. Hans syster har just dött, så han tar även hand om hennes fem söner: två familjer i ett tält på 20 kvadratmeter. Att bygga ett första rum där familjen kan söka skydd mot sommarhettan kostar cirka 7 000 kronor, och Salek har knappt någon inkomst.

– Jag har det inte som förut, men jag är ok, säger han och ler försiktigt.

Bild och text: Lars Björk
Journalisten Lars Björk besökte flyktinglägren i samband med firandet av SADR:s 30-årsjubileum den 27 februari.

”Teaterpjäsen tog mig till Västsahara”

Min resa till Västsahara började för tre år sedan då jag läste en bok om en gasellpojke, alltså ett förvildat människobarn som levde bland gaseller. Författaren berättade att han själv sett denna pojke i en väst-saharisk öken i början av 1960-talet. Jag blev väldigt fascinerad av historien. Det här kan bli en bra teaterpjäs, tänkte jag och började skriva.

Med tiden blev min egen gasellpojke ganska självständig i förhållande till den ursprungliga inspirationskällan. Många berättelser om vilda barn dök upp längs vägen och satte avtryck i texten, samtidigt som jag också ville ge spelrum åt min egen föreställningsförmåga. Men en sak vidhöll jag: denna pjäs utspelar sig i Västsaharas öken. Punkt.

Därför kändes det nödvändigt för mig att förr eller senare göra ett besök. Det blev senare. När pjäsen nästan var färdigskrivnen kom ett erbjudande från Polisario i Stockholm som jag inte kunde tacka nej till. I samband med trettioårsfirandet av Västsahariska demokratiska arabrepubliken (SADR), skulle resor till Tifariti arrangeras från många platser i världen. Jag kunde hänga på om jag ville.

Och den 26 februari 2006 passerade jag äntligen gränsen till den befriade delen av Västsahara i den nordöstra Zemouröknen. Det skedde i en skumpig jeep tillsammans med reskamrater från Belgien, Spanien och Australien. Efter att ha blivit kring-slängd bak i bilen i fem timmar var min kropp lite mör, men inombords var jag mycket upprymd över att slutligen vara på plats.

Även om jag från början kom till Västsahara för att studera naturen och vissa kulturhistoriska detaljer (kamelsadlar!), tog intrycken från den politiska och sociala verkligheten nästan över när jag väl var framme. Omedelbart på resans första anhalt, flyktinglägret El Aaiún, blev det västsahariska folkets belägenhet så påtaglig. Inte nog med att de befann sig i flyk-

tingläger sedan 30 år, nu hade de dessutom drabbats av regn som förstört hälften av alla hus.

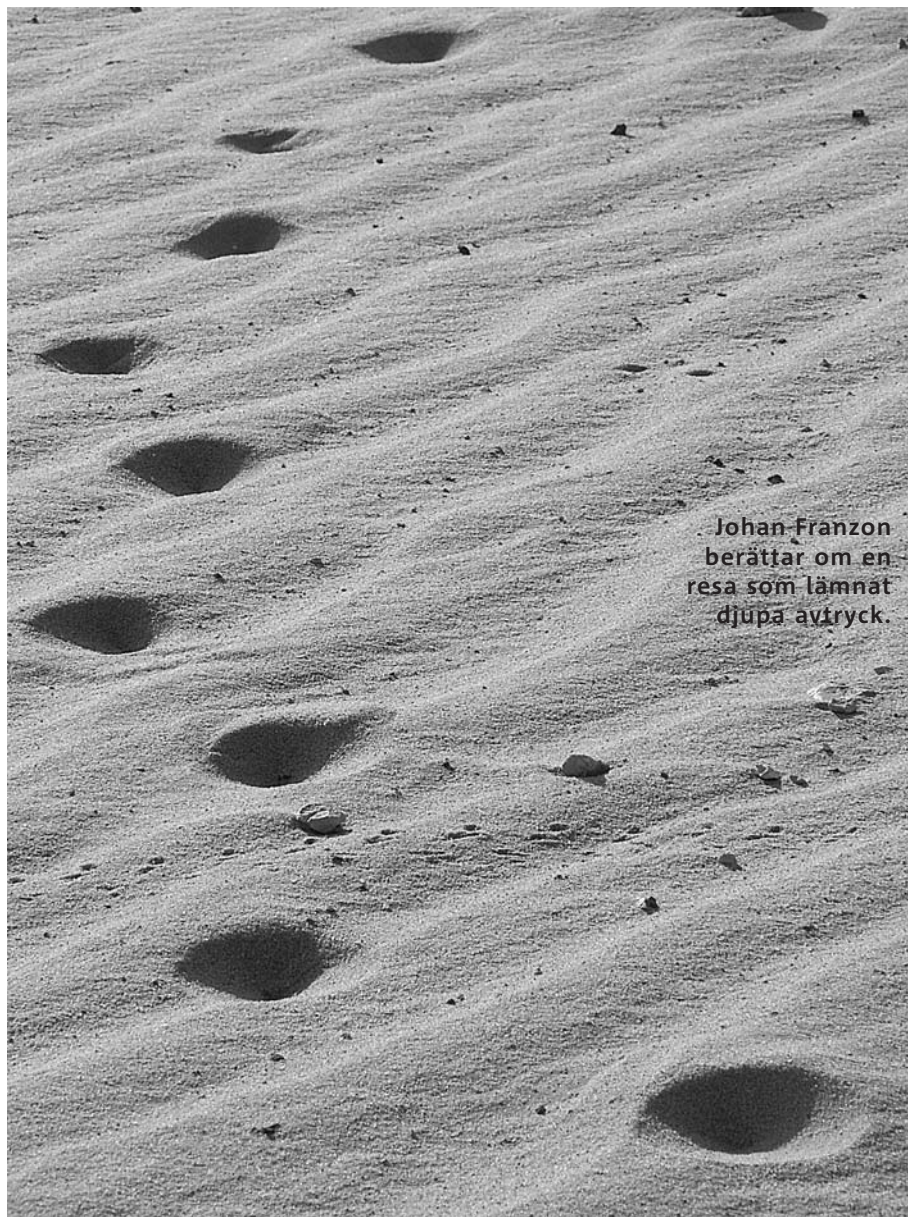
Skyfallen som föregick vår ankomst orsakade också en annan dramatisk förändring. Stora delar av öknen stod i blom! På hemvägen från Tifariti körde vår bil genom ett till synes oändligt hav av vajande gula blommor. Den överkliga synen finns nu inskriven i pjäsen. För mig är bilden av en öken som blommar trotsigt hoppfull, även om orsaken till blomningen haft ödesdigra konsekvenser (vilket regnet även har i min berättelse).

Denna mix av fruktansvärda omständigheter och trotsigt hopp, upplevde jag för övrigt som typisk för resan. Utifrån

min trygga svenska horisont var det svårt att förstå hur jag kunde mötas av idel generositet från människor som förlorat så mycket. Det jag oftast tänker på när jag återkallar resan i minnet är mina värdfamiljers omsorger och frikostighet.

Och hur gick det med pjäsen? Jo, tack vare resan har den nu blivit klar. Nu återstår för Dockteater Sesam i Göteborg att göra teater av den. Sesam är en ensemble som är specialiserad på dock- och skuggspel, vilket passar bra eftersom det kan vara svårt för människor att gestalta gaseller. Regissören Nasrin Barati kommer att påbörja sitt arbete redan i maj, men premiär blir det först i februari nästa år.

Text och bild: Johan Franzon

Johan Franzon berättar om en resa som lämnat djupa avtryck.

Polisario förstör landminor

Västsaharas befrielse Front Polisario har förstört sina förråd av landminor, i närvaro av internationella inspektörer.

Det var i november 2005 som Front Polisario och SADR, Västsaharas regering, som den 27 februari firade 30 år, anslöt sig till Ottawakonventionen mot personminor. Nu har Polisarios sammanlagt 3221 personminor förstörts genom kontrollerade explosioner, vilket antiminorganisationen Genèveappellen (Geneva Call) bekräftar med ett skriftligt uttalande och fotografier från tillfället.

Västsahara är ett av världens värst min-drabbade områden. Både Polisario och Marocko, som ockuperar Västsahara sedan 1975, använde minor i det krig som hejdades först 1991. Marocko beräknas ha spritt närmare två miljoner minor runt den mur som delar Västsahara i nord-sydlig riktning, och flera dödsfall och allvarliga skador rapporteras varje år. Polisario uppger sig ha skaffat sina förråd huvudsakligen genom att gräva ut marockanska minor från murområdet och återanvända dem.

Känslig fråga i Marocko. Sammanlagt 154 stater har skrivit under Ottawakonventionen, däribland Sverige. Marocko har hittills vägrat ansluta sig, och kritiserades av FN förra året för att ockupationsarmén ytterligare befäste sina positioner längs Västsaharamuren, i strid mot vapenvileavtalet. Den avtalade folkomröstningen om Västsaharas självständighet har ännu inte hållits, och Marocko meddelade för några år sen att man inte tänker uppfylla löftet.

Västsahariska organisationer som kampar mot landminor i de ockuperade delarna av Västsahara och försöker arrangera rehabilitering av minoffer, tillåts inte registrera sig som lagliga organisationer hos de marockanska myndigheterna. Medlemmarna utsätts ofta för gripanden och polistrakasserier. Kraven på ett förbud mot minor uppfattas nämligen som kritik mot den marockanska muren och delningen av Västsahara. All kritik av regimens politik i Västsahara är strikt förbjuden enligt marockansk lag.

Aron Lund

Polisario spränger upphittade minor. Bild: Johan Franzon

”Västsahara är ett minfält”

Det norska varvsföretaget Selfa Arctic drar sig ur Västsahara. VD Erik Ianssen beskriver Västsahara som "ett minfält" och berättar att han inte kunnat föreställa sig att situationen skulle vara så dålig som den är.

De marockanska myndigheterna övervakade hela tiden företags verksamhet och försökte skyla över situationen, berättar han, men beskriver de kravaller som skakat det ockuperade området sen maj 2005 som ”rena gatustrider mellan befrielse Front Polisario och marockanska väpnade styrkor”. Företaget anser nu att Västsahara är för osäkert att arbeta i, och har därför lagt verksamheten på is – den kan eventuellt återupptas om ett fredsavtal

sluts mellan Västsahara och Marocko.

I Norge pågår dessutom samma debatt om fiskeriföretags rätt att fiska i de ockuperade områdena som i Sverige.

Sveriges Fiskares Riksförbund (SFR) stödjer dock fiskeriföretagens samarbete med ockupationsmakten, med det besynnerliga argumentet att man inte vill ta ställning ”till Västsahara i förhållande till Marocko. Det är en utrikespolitisk fråga.” Men SFR:s neutralitet i Västsahara-frågan visar sig vid närmare påseende rätt ytlig: i en intervju med Sveriges Radio uppger ordföranden Henrik Svenberg att han tänker uppmuntra fler svenska fiskare att åka till Västsahara, och fördömer regeringens krav på att internationell lag ska få gälla också Västsahara.

Aron Lund

Födelsedagskalas med förhinder

Den 27 februari firade SADR, Västsahariska demokratiska arabrepubliken, 30 år. Föreningen Västsahara uppmärksmade detta med ett lunchseminarium på ABF i Stockholm.

Det bjöds på tårta och diskuterades skyfall i öknen, bistånd, fiske, oljejättar och framför allt frågan om Sverige ska erkänna staten SADR.

– Jag var i flyktinglägren under perioden då de stora skyfallen kom. Det var fullständigt skyfall i två hela dagar. Det läckte i husen och rämnade i väggarna och stor osäkerhet rådde. Det var en egendomlig känsla att vara ute i Saharaöknen och se hur det bildades floder, annars är det ju alltid torrt där, sade Sonja Gardefjord från Kommittén för Västsaharas kvinnor.

Regnen, som beskrivs som de kraftigaste skyfallen sedan 1994, orsakade stor förödelse i flyktinglägren. Polisario beräknar att cirka 50 procent av lägren förstördes. 80 000 människor förlorade allt när tältdukar brast och deras hus, byggda av lera, raserades.

Sidas representant på seminariet, Maria Gunnarsson, kunde meddela att Sida alldeles nyligen beviljat en halv miljon kronor i stöd efter skyfallen.

Argument för ett erkännande. Frågan om Sverige ska erkänna den Västsahariska republiken var den mest brännande under seminariet. Ingvar Flink från Föreningen Västsahara och Afrikagrupperna tog upp de olika folkrättsliga kriterier som finns för att en stat ska erkännas. Det krävs att det finns ett folk, ett territorium och en regering, som har full kontroll i området, som man gör anspråk på.

– Västsaharierna har inte full kontroll i SADR, men just det kriteriet har försvagats genom åren. Istället har

man lagt till ett fjärde kriterium som handlar om att demokratin och de mänskliga rättigheterna i området ska stärkas vid ett erkännande, sade Ingvar Flink.

Anledningen till att befintliga stater ofta är försiktiga med att erkänna nya stater är att det kan finnas en hotbild mot utrikespolitiska målsättningar. Sverige väntade till exempel länge, innan vi erkände Östtyskland eftersom Västtyskland motsatte sig ett erkännande. Eftersom den västtyska marknaden var viktig för Sverige valde vi att sätta relationen med Västtyskland i första hand.

– Men ett erkännande av SADR utgör inga hot mot Sverige, menade Ingvar Flink. Det finns egentligen inga folkrättsliga hinder för det och det är inget brott mot FN:s eller EU:s regelverk heller. Att erkänna SADR:s självständighet är en logisk följd av att vi redan har erkänt det västsahariska folkets rätt till självbestämmande. Det skulle innebära ett stöd till den globala säkerheten och stabiliteten i nordvästra Afrika.

Ingvar Flink underströk att det faktiskt finns ett FN-beslut, som säger att kolonialism är ett hot mot världsfreden. Därför måste vi se till att bli av med Afrikas sista koloni, som idag utgörs av Västsahara.

– Sverige kan gå i spetsen för andra EU-stater i Europa och visa vägen. Det enda som fattas för ett erkännande av SADR är den politiska viljan, fastslog Ingvar Flink.

**Utdrag ur en artikel i Amnesty Press
7 mars av Lisa Nordenhem
Bild: Agnes Franzén**

Västsahara i Konflikt

Lördagen den 8 april ägnade P1:s program Konflikt en timme åt Västsahara.

Deltog gjorde bland andra riksdagsledamoten Gunnar Nordmark (fp), som i en delegation från Liberala Internationalen nyligen besökt både ockuperat område och flyktinglägren och Ann Linde, internationell sekreterare i Socialdemokraterna. Ann Linde besökte flyktinglägren samtidigt som de våldsamma skyfallen drabbade området i februari.

– Västsaharierna spränger inga bomber. De har i stället valt den fredliga, anständiga och demokratiska vägen. För detta drabbas de av ett medialt ointresse, menade Gunnar Nordmark.

Han kunde också meddela att spåren av skyfallen, som Ann Linde berättade om, fortfarande syns med raserade byggnader.

Han påpekade också att frustrationen bland ungdomar i lägren ökar i takt med att omvärldens ointresse fortsätter.

Från den ockuperade huvudstaden El Aaiún kunde han rapportera en påtaglig marockansk militär närvaro.

– Medan vi var där greps två västsahariska flickor som inte ens var 18 år. De anklagades för sympatier med Polisario och förhördes i 12 timmar, innan de släpptes.

Den engelske journalisten Toby Shelley konstaterade att FN-styrkan Minurso i Västsahara enbart övervakar vapenvilan. De skickar inga observatörer till demonstrationerna, besöker inte fängelserna eller oppositionella.

– Marocko har tillåtit blockera processen och hoppas att omvärlden till slut helt enkelt ska acceptera ockupationen, menade Shelley.

Programmet kan avlyssnas på webbradion PI, Konflikt, Arkiv.

Lena Thunberg

Västsahariska flyktingbarn berättar

I oktober 2005 reste journalisten Fredrik Quistbergh och fotografen Malin Korkeasalo tillsammans med Clowner utan gränser till de västsahariska flyktinglägren. De passade på att dela ut engångskameror till några barn i flyktinglägret Auserd. – Vi bad dem ta ett självporträtt och bilder av vardagen. Vi bad dem också skriva lite om vardagen, drömmar, hat, kärlek, glädje och sorg, berättar Fredrik.

Mariem Salek Mohamed Yahdih, 6 år

”Jag är född den fjärde april 1998. Efter en vecka fick jag mitt namn. Jag har fyra syskon. De är alla tvillingar. Min mamma heter Raaboub Nadjem Salma.

Jag har gått på dagis. Nu går jag i första klass. Min mamma är lärare och hon satte mig i skolan tidigt, för jag är på något sätt intelligent.

Jag gillar att titta på tecknad film och leka med mina vänner. På kvällen pratar jag och mamma om vad jag lärt mig på lektionerna. I min klass finns några som är lika gamla som jag och några som är äldre. Men jag är van vid det. Om det är något jag inte förstår, förklarar min mamma det för mig. Min pappa är borta nästan jämt. Han arbetar så att jag kan få pennor, papper, böcker, skrivböcker och kläder.”

Ajla Hamma Nafaa, 12 år

”Min pappa är krigsoffer. Han blev av med sitt ben, innan jag var född. Idag har han bara ett ben. Min mamma är lärare på min skola.

Mitt liv är väldigt vanligt. Efter skolan går jag med min faster och matar getterna. Sen hjälper jag mamma med olika saker hemma.

Jag tycker om att läsa och skriva och min dröm är att bli lärare i arabiska. Jag går i skolan varje dag utom fredagar och lär mig många saker, som jag inte kunde innan.

Eftersom min pappa har förlorat sitt ben, så hatar jag det här kriget som mitt folk tvingats till.

En annan dröm är att se mitt hemland,

för jag har aldrig sett det. Det finns ingen frihet utan ett hemland.”

Nweiha, 9 år

”Varje dag går jag till skolan, som ligger nära min daira för att lära mig saker som ska hjälpa mig när något blir svårt.

Jag hjälper min mamma för att hon är

ensam. Min pappa kommer väldigt sällan till vårt tält, eftersom han är så upptagen. Min pappa heter Sidi Abella. Min mamma heter Mariem Mohamed Salem.

Jag tycker om att leka med mina vänner och att laga mat. Att åka till Spanien och ha sommarlov med min spanska familj är också kul.

gubarn berättar om sin vardag

Barnens bilder:
Den stora bilden plus
den översta till vänster
har tagits av Meina, 10
år. Skolbilden är
Nweihass, 9 år och
Mariem 6 år har tagit
bilden med den läsande
flickan. Ajla 12 år har
tagit bilden på flickan
på mattan och Mehidi 7
år bilden med barnen
och vattenkannan.

jag vill inte glömma hur jag använder en penna.”

Meina Abdelmaati, 10 år

”Jag slutade skolan för fem år sen, för min mamma behövde hjälp. Hoppas att jag lär mig bra saker hemma. Alla tjejer i min ålder går i skolan. Jag är ensam hemma i tältet. Det är inte roligt.

Jag gillar att laga mat. Jag vill lära mig allt om handarbete så att jag kan göra min mamma glad.

Kärlek är att se optimistiskt på saker. Hat är tvärtom. Kärlek är att visa respekt mot alla, både vuxna och barn.

Jag har fem systrar, fyra av dem är yngre än mig. Min familj är mitt hem och mitt hemland är alla västsahariers familj. Jag hoppas att vi kan återvända snart och lämna flyktinglägren så fort som möjligt.”

Mehidi Zein Mohamed Salem, 7 år

”Jag går i tredje klass. I min familj finns det fem personer. Min pappa, min mamma, mina två bröder och min ensamma syster. Så här ser en vanlig dag ut för mig: Jag går upp tidigt på morgonen och tvättar mig och ber. Sen äter jag frukost och går till skolan. Jag går hem och äter lunch och sen går jag tillbaka till skolan.

Klockan sex går jag hem och leker, äter middag och går och lägger mig. Jag tycker om att läsa och att spela fotboll. Jag längtar efter lovet så att jag kan leka med mina vänner. Jag önskar alla det bästa.

Kärlek är att vara med någon hela tiden och att skicka brev till honom när han är borta. Hat är inte att besöka någon som gjort elaka saker.

Kärlek är att prata med en tjej.”

Jag vill lära mig engelska snabbt.
Konflikter, förtryck och stöld tycker jag inte om. Gud straffar dem som gör sånt.
Jag skulle vilja se det riktiga Västsahara, eftersom det är mitt land.
Hoppas att situationen löser sig snart, för det är tråkigt att vara flykting.
Jag vill lära mig att använda dator, men

NYHETER I KORTHET

11 februari Rumsfield till Maghreb

USA:s försvarsminister på ett tvådagarsbesök i Tunisien, Marocko och Algeriet, vill stärka det militära samarbetet med länderna i Maghreb samt bekämpa "terrorismen". USA har en militärbas i Tamanrasset, där de kan övervaka all telekommunikation på mobil och fast telefon i södra Afrika.

13 februari Fish elsewhere!

Kampanjen Fish Elsewhere - No EU fishing in Western Sahara, som består av representanter från 19 europeiska länder, har som mål att stoppa godkännandet av ett fiskeavtal mellan Marocko och EU. Se sid 5.

20 februari Forum for Truth and Justice

Den marockanska människorättsorganisationen Forum for Truth and Justice har återuppväckt sin västsahariska gren, som tvingades upplösas i mars 2003.

22 februari Parlamentariker avvisade

En grupp spanska parlamentariker hindrades från att gå ombord ett marockanskt plan till El Aaiún på Kanarieöarna.

26 februari Tazmamart

De marockanska myndigheterna förstörde två veckor tidigare de två fängelserna i Tazmamart "som varit gravar för 30 konspiratörer i två militärkupper 1971 och 1972".

27 februari SADR 30 år

Trots de svåra översvämningarna i början av månaden, genomfördes firandet av republiken SADR:s födelse enligt planerna i Tifariti i befriat område i Västsahara. Flera hundra gäster från 40 länder, som anlänt några dagar tidigare, kunde själva se förödelsten i flyktinglägren, innan de forslades till Tifariti 35 mil västerut från Tindouf. I Tifariti genomfördes bland annat militärparader med soldater på 150 kameler. President Abdelaziz förkastade i sitt tal det förslag på autonomi som den marockanska regimen nyligen lagt fram. "Det är ännu en manöver i helt motsatt riktning till FN-stadgan och säkerhetsrådets resolutioner", sa presidenten. Se artikel sid 8.

28 februari Sahara Maraton

200 löpare från 17 länder deltog i det nu traditionella maratonloppet i flyktinglägren. Loppet vanns av en spanjor på tiden tre timmar och sex minuter.

8 mars Internationella kvinnodagen

Aichatou Chafii, Ali Salem Tamek, inledde en 24-timmars hungerstrejk i protest mot kränkningarna av de mänskliga rättigheterna i Västsahara.

Autonomiförslag

De marockanska myndigheterna tillkännager att de kommer att presentera ett autonomiförslag i april. Politiska partier har kallats

En ung västsaharier rusar längs gatan i El Aaiún den 17 maj.
Bild: Sahara Press Servic

till det kungliga palatset för konsultationer. Ennahdj Eddimocrati-partiet (Den demokratiska vägen) vägrade att delta i mötet, eftersom man anser att lösningen på konflikten bara kan ske genom en folkomröstning.

16 mars Oljekontrakt

SADR:s regering meddelar att man skrivit åtta avtal om olje- och gasutvinning med 9 företag. – Avtalen har skrivits som en förberedelse inför det ögonblick då det västsahariska folket får full kontroll över sitt land och full självständighet, sa Emhamed Khadad, rådgivare till presidenten.

17 mars Katastrofhjälp

En spansk solidaritetsbilkaravan med katastrofhjälp är på väg mot flyktinglägren. Den följs av en algerisk karavan med 250 ton mat och filter från algerisk allmänhet.

23 mars Kritisk juristrapport

Tortyr, fördomsfulla domare, soldater och poliser som framträdde i rättssalen samt brott mot rättsordningen förekom under rättsprocesserna mot västsaharier under november och december 2005, skriver en spansk juristgrupp i en rapport. Juristerna beklagar också FN-styrkans passivitet inför det faktum att marockansk

straffrätt används i ett icke-självstyrande område.

25 mars
Politiska fångar frigges

30 av 67 västsahariska politiska fångar frigges.

25 mars
Marockos kung till Västsahara

Marocko kommer inte att släppa så mycket som ett sandkorn av sitt kära Sahara, sa Marockos kung Mohammed VI, när han lämnade Västsahara efter fem dagars besök. Han meddelade också att Corcas (Det kungliga konsultativa rådet för sahariska frågor) ska återuppträda. Det inrättades 1981 av Hassan II, som ett marionettorgan. Det nya rådet har 141 medlemmar, som utses av kungen. (Se artikel sid 18).

10 april
Parlamentariker avvisades

En spansk parlamentarikergrupp på väg till El Aaiún för att informera sig om läget i området förhindrades lämna planet, som omdirigerades till Agadir.

20 april
FN-rapport

I sin rapport nämner generalsekreteraren demonstrationerna i ockuperat område, den marockanska militärens ingripande samt brott mot de mänskliga rättigheterna. Han begär också hjälp för uppbyggnad av flyktinglägren efter översvämningarna samt en utvidgning av familjebesöken mellan ockuperat område och flyktinglägren. 48 ”illegala” migranter från Bangladesh som hittats i öknen och tagits om hand av Polisario sedan 2004 har repatrierats. 35 afrikaner återstår. Direkta förhandlingar mellan Marocko och Polisario föreslås för att bryta dödläget, samtidigt som frågan betraktas som en oavslutad avkolo-

nisering utan större vikt för stormakterna. Kofi Annan konstaterar också att Marocko till slut har gett tillstånd för FN:s människorättskommission att besöka de ockuperade delarna av Västsahara. Polisario meddelar dagen efter att ”eftersom Marocko inte accepterar självbestämmande för västsaharierna är dessa förhandlingar meningslösa”.

1 maj
Västsaharafosfat säljs

Fosfat från Västsahara säljs illegalt av Marocko över hela världen, hävdar Western Sahara Resource Watch, som har identifierat transaktioner sedan 2004. En artificiell strand på Madeira har förstärkts med sand från El Aaiún.

2 maj
Kerr-McGee drar sig ur

Det amerikanska oljebolaget Kerr-McGee kommer inte att förnya det oljeletningskontrakt man haft med den marockanska staten, och som gick ut den 30 april. Skälet är att Västsaharaområdet ”inte bevisligen innehåller olja och gas”.

Corcas på turné

Ordförande för Corcas, det råd för sahariska frågor, som Marockos kung själv har tillsatt, tas inte emot av amerikanska myndigheter. Franska myndigheter tvekar medan den spanske utrikesministern, socialistpartiet och delar av utrikesutskotten tar emot honom den 8 maj.

4 maj
Marockopropaganda mot Kuba

FN:s flyktingkommissariat UNHCR tillbakavisar alla påståenden från Marocko om att västsahariska barn och ungdomar har ”deporterats”, utsatts för ”misshandel” och ”sexuella trakasserier” på Kuba.

8 maj
Barn gripna

Mohamed Ali Mohamed och Najem Mohamed Ahmed Salem, 11 år gamla greps av polis och misshandlades i en polisbil och på polisstationen i El Aaiún. Polismännen försökte ta reda på vem som delade ut västsahariska flaggor.

15 maj
Elever förföljs

Vid El Aaiúns gymnasium nr 3 har elever misshandlats och gripits. Marockansk polis står ständigt på vakt utanför skolbyggnader. Ibland går de även in på skolområdet och till och med in i klassrum för att trakassera västsahariska elever.

FN-kommission till Västsahara

Från 14 till 23 maj besökte en FN-delegation Marocko, Västsahara och flyktinglägren för att undersöka eventuella brott mot mänskliga rättigheter. I november 2005 skulle delegationen ha besökt det ockuperade Västsahara men förhindrades av Marocko.

Delegationen besökte Svarta fängelset i El Aaiún samt företrädare för västsahariska människorättsorganisationer.

7000 marockanska säkerhetsagenter, klädda i västsahariska kläder, samt militär placerades ut i El Aaiún vid skolor och i västsahariska kvarter.

Den 17 maj ingrep marockansk polis med batonger mot västsaharier som fredligt demonstrerade för självständighet i El Aaiúns västsahariska kvarter. 22 personer greps och femtio skadades.

Amnesty-rapport om våld

I sin årsrapport för 2005 skriver Amnesty International att hundratals västsaharier gripits och misshandlats av polis från maj till december i samband med demonstrationer. Två personer dog troligen till följd av polisivåld, rapporterar Amnesty International.

Dussintals personer har uppgett att de torterats i polislokalerna samt tvingats underteckna bekännelser

”Blunda inte för Västsahara”

Under en vecka i januari besökte en delegation från Kristna Fredsrörelsen flyktinglägren. Resan var början på ett mer aktivt arbete i Västsaharafrågan. Kristna Fredsrörelsen har sedan flera år tillbaka samarbetat med den västsahariska människorättsorganisationen AFAPREDESA. Nu har Kristna Fredsrörelsen bildat ett Västsaharautskott och har flera planer för det fortsatta arbetet.

– Det som står på spel är inget mindre än respekten för folk-rätten och en fredlig internationell ordning. Om vi blundar för vad som händer i Västsahara riskerar vi att bidra till att acceptera en värld där våld de facto belönas, skriver Kristna Fredsrörelsens generalsekreterare Anna Åkerlund i en debattartikel i Kyrkans Tidning.

Kristin Ivarsson

På cykel genom Västsahara

Stellan Johansson från Halmstad cyklade sommaren 2005 från Casa-blanca i Marocko till Nouakchott i Mauretanien. Han är en biten cyklist, som har avverkat många långa sträckor runt om i världen. Den här turen tog tre månader. Här följer utdrag ur hans dagbok, som handlar om när han passerade Väst-sahara.

5 september. På eftermiddagen var det sista passet avverkat och där låg den första polis-checkpointen som jag hade sett i Marocko. De stoppade mig. Det enda de frågade var vad jag jobbade som. Jag lyckades svara rätt för att slippa fler frågor. Antagligen ska man inte svara att man jobbar som journalist utan som något annat och att man är i landet som turist.

Anledningen är att jag börjar komma långt söderut i landet och närmar mig Västsahara, som är under marockansk ockupation. Egentligen vill inte Marocko ha landet om man frågar folk, utan Marocko har skickat dit 160 000 soldater mest för att kunna se till att Algeriet inte tar landet...

Samtidigt får Marocko tillgång till de bra fiskevattnen längs kusten, stora fosfatgruvor och olja, men naturligtvis är det inte för naturtillgångarna man försvarar Västsahara, utan det är som sagt för att stoppa de onda algerierna från att ta landet. Folket som bodde där tidigare, när området låg under spanskt styre, har fått flytta ut i den algeriska öknen, men deras land hamnar i alla fall inte under algeriskt styre, så de ska vara lyckliga om man frågar en marockan. Skulle vara kul att ställa samma fråga till en västsaharier men jag fick aldrig möjligheten.

Jag passerade två checkpointer till under dagen, innan jag slog upp mitt tält för natten.

6 september. Jag fortsatte som dagen innan och landskapet blev torrare och torrare och började sakta övergå till öken. Cyklingen gick bra och det hände inte så mycket under dagen. Lugn cykling genom ett relativt platt landskap och på kvällen kom jag fram till Tan-Tan som är en hyfsat stor stad. Hela staden luktade rutten

fisk. Den dominerande industrin för staden är att konservera fisk, till största delen sardiner eller makrill. Åker ni till Marocko så köp inte konserver av märket Tan-Tan för de är sämst av de jag har testat i landet. Men de är billigast så visst kan det var lockande att köpa... Jag stannade i staden över natt och tog in på hotell.

7 september. Lämnade staden och fortsatte vidare sydväst mot havet. Jag mötte många lastbilar fullastade med fisk på väg mot Tan-Tan. Efter två mils cyklande var jag framme vid havet och där låg en större hamn och fler fiskkonserveringsfabriker.

Ute i havet syntes flera trålare, som var på väg mot hamnen. Fiskindustrin är en av de viktigaste i Marocko och för den är det bra att Marocko försvarar Västsahara från att bli ockuperat av Algeriet, dvs. ockuperar området själva. På så sätt får trålarna möjlighet att även tömma Västsaharas vatten från fisk.

Jag cyklade aldrig ner till hamnen utan svängde av söderut. Framför mig väntade långa öde sträckor. Vid skymningen, efter ytterligare 8 mil, kom jag fram till fyra bensinstationer, som låg vägg i vägg.

Naturligtvis olika bolag så konkurrensen var god. Fyllde på vatten och fortsatte några kilometer till. Slog inte upp tältet denna natt utan jag la mig direkt på marken och sov.

8 september. Fortsatte söderut som dagen innan. Cyklade ofta inom hundra meter från havet men hade inga möjligheter att ta mig ner till det. Marken var platt och bestod av kalksten och närmast havet slutade kalkstenen med ett stup runt 50 m rakt ner till vattnet. Det var flera små tätläger längs kusten, där fiskare bodde. De fiskade från klipporna ovanför stupet.

Landskapet höll sig konstant och jag passerade en liten by på förmiddagen. Därefter blev det åter cykling längs klippkanten. På kvällen passerade jag Tarfaya men stannade inte där utan det blev åter en natt på marken.

9 september. Cyklade vidare som dagen innan och kom fram till Tah Centre som är "gränsstaden" mellan Marocko och Västsahara. En liten by som är knappt värd att stanna till i. Det ligger visserligen en restaurang i centrum "Cafe Centre", som har gott kaffe. Har man gått utanför restaurangen har man även lämnat byn. Det finns även en polischeckpoint där. Polisen tänkte först stoppa mig, men när de förstod att jag inte pratade franska, fick jag fortsätta utan att svara på några frågor.

Det blev att cykla 5 mil till, innan jag kom fram till nästa by Dawra Centre som förutom restaurang och polisstation även hade en djuraffär med en del burfåglar till salu. När jag såg djuraffären började jag direkt undra, varför man öppnar en djuraffär när man har drygt 4 mil till närmaste

tänkbara kund...

Förutom restaurangen, polisstationen och djuraffären fanns det ingen bebyggelse, men det verkar som om man har planerat att anlägga ett bostadsområde där. Troligtvis för att flytta dit folk från Marocko och på så sätt ökar andelen marockaner i Västsahara. Om det blir en folkomröstning i framtiden om Västsahara självständighet, så är

det en fördel för Marocko, om många marockaner bor där, som vill att Västsahara blir en del av Marocko.

På eftermiddagen kom jag fram till Laâyoune, som är den sista stora staden innan Mauretanien, som jag kommer att passera. Jag hade tänkt stanna där, men efter att ha besökt fyra olika hotell som var för dåliga och dyra, bestämde jag mig för att åter bo ute i vildmarken. Lämnade staden och cyklade ut och stannade ett par mil söder om staden.

10 september. Fortsatte som dagen innan. Hittade för all del inte fler djuraffärer, men jag kom i alla fall fram till Boujdour, som är en by som på min karta är utmärkt för att vara av samma storlek som Tah och Dawra. Vål där såg jag att det var en mindre stad. Verkar för all del inte vara någon gammal stad utan troligtvis byggd under de senaste åren. Alla

Överst från vänster: Torget är färdigbyggt. Nu är det bara resten av staden som saknas... Marockos sätt att locka folk till Västsahara..., Kräftans vändkrets, Dipcadi sp, Där Västsahara tar slut....

byggnader såg nya ut och var byggda i samma färg och efter samma modell. Jag stannade där och tog in på hotell. Gjorde även ett besök på Internet för att kolla upp lite info om Västsahara och se vad det var för område jag befann mig i.

11 september. Stannade kvar i byn under förmiddagen och satte mig på ett café och pratade lite med folk, som var där. Inte det lättaste med tanke på språket. Det blev i alla fall de vanliga frågorna och skämtet, som jag har fått höra sedan första dagen i Marocko: När de till exempel bjuder på te, så är det marockansk whiskey. Jag sa, att det inte var marockansk whiskey utan västsaharisk whiskey. Något som gick hem bland de äldre männen där, men att de gillade det försökte de dölja. När jag lämnade caféet och hade tänkt lämna staden, blev jag stoppad av en man jag inte hade sett tidigare. På dålig engelska förklarade han för mig, att jag skulle ta det väldigt lugnt i södra Marocko och inte skämta om Västsahara för man vet inte vem som lyssnar. Jag skulle även vara försiktig, när

jag kollade på Internet, för det finns koll på vilka sidor som besöks och man vet inte vem som kollar och när. Jag frågade vem han var, men fick inget svar. Han sa bara, att jag skulle vara försiktig och "lycka till" på resan. Ibland blir man förvånad över vilken koll "polisen" har på en.

Lämnade staden och försökte cykla så långt som möjligt. När det började skymma hade jag klarat av 15 mil, fast jag inte hade börjat förrän efter ett.

12 september. Det blev som dagen innan, men landskapet förändrades lite. Det var inte lika platt längre utan mer böljande. Korsade en del uttorkade wadis (flodfåror) och nere där vattnet hade runnit var det fullt av lök-växter i blom. Tydligt hade det regnat nyligen och alla vinterblommor var på gång. Jag hittade lite roliga växter, som jag tog med mig och som jag tänkte skicka till Sverige när tillfälle finns.

Förutom fler nya växter under dagen

var det en händelselös dag. Passerade ingen bebyggelse under dagen förutom Ech-toucan, som bestod av en stängd bensinstation.

13 september. Fortsatte vidare längs kusten. Vissa områden var relativt gröna och många av de små buskarna, som fanns överallt, var i blom. Efter fem mil var jag framme vid den första riktiga vägkorsning sedan Tan-Tan. Där kunde jag välja att svänga höger och följa kusten till Dakhla eller vänster mot Mauretanien. Jag valde vänster.

Norr om korsningen var det en poliskontroll, som blev den sista i landet. Söder om korsningen hade militären sin kontroll. Polisen stoppade mig, men militären bara vinkade förbi mig. Framför mig väntade drygt 30 mil öde-mark ned till gränsen till Mauretanien.

Jag fortsatte drygt fem mil till nästa militärkontroll, som inte heller orkade bry

Ibland blir man förvånad över vilken koll "polisen" har på en.

sig att jag var där utan bara vinkade förbi mig. Strax söder om kontrollen passerade jag kräftans vändkrets och söderut var det militärområde och ingen vanlig bebyggelse. Jag fortsatte vidare tills jag stannade för natten. Jag kollade lite extra denna gång för att välja stället att sova på. Vissa områden är minfält och inga skyltar säger var. Minorna är från kriget då Västsahara försökte göra sig självständiga från Marocko. Det jag gjorde för att hitta en säker plats var att kolla efter de ställen där man har tagit grus och sten till den nya vägen, som jag följer. Om man har grävt på ett område, borde alla minor ha löst ut eller så har det hela tiden varit ett säkert område. Båda alternativen är bra för mig.

14 september. Det blev som dagen innan, några militära checkpointer att passera där jag aldrig blev stoppad. Mellan checkpointerna var det inte så mycket mer att göra än att cykla, så det blev många mil avklarade under dagen. Trafiken var nästan helt borta. Den som fanns kunde lätt räknas in i en av följande grupper:

- 1: Militärfordon, som helt klart var det övervägande största antalet.
- 2: Lastbilar, fullastade om de var på väg söderut, nästan tomma på väg norrut.
- 3: FN-fordon, har uppgiften att hålla koll på grupp 1, så att de är snälla mot västsaharierna.
- 4: Turister, oftast från Frankrike, som är på väg söderut. Man kör söderut så långt man vill. Sedan skickar man hem bilen till sitt hemland, med båt eller säljer den. Vissa turister har nya fina fyrhjulsdrivna bilar, som kommer att tas med tillbaka. Andra har dåliga, som antagligen bara kommer att dumpas någonstans på vägen ner.

...

Text och bilder: Stellan Johansson
Du kan följa Stellas resa som nu
pågår genom Sahara på
www.sandstorm.se

Ali Salem Tamek och andra västsahariska fångar släpptes 22 april och hyllas vid hemkomsten till Assa i södra Marocko. Bild: Sahara Press Service

Övergreppen fortsätter i det ockuperade Västsahara

Den marockanske kungen

Mohammed VI besökte provokativt

Västsahara under fem dagar i mars.

Därvid släpptes plötsligt 216 fångar, de flesta av dem marockaner. 30 av dem var dock västsahariska politiska fångar. Två dagar efter kungens avresa slog militär och polis till i Smara och arresterade 130 västsaharier. 80 personer skadades.

Polisvåldet i Smara utlöste en serie demonstrationer i det ockuperade Västsahara, i södra Marocko samt på universiteten i Agadir, Marrakesh och Rabat vilka i sin tur ledde till ny polisbrutalitet och fängslanden. I bland annat El Aaiún greps 40 personer den 31 mars.

Riksdagsledamot Gunnar Nordmark, som för Liberala Internationals räkning besökte El Aaiún i början av april, vittnar om massiv marockansk militär närvaro i de västsahariska kvarteren.

Även barn och gamla har gripits, misshandlats och fängslats av marockansk polis. Vuxna har också avskedats från sina arbeten eller hotats på olika sätt.

Inför kungens besök slogs en järnring av soldater runt El Aaiún och Boujdor. Tusentals säkerhetspoliser patrullerade gatorna. Vägspärrar upprättades för att förhindra västsahariska studenter i Marocko att återvända till Västsahara.

Västsahariska familjer med hus nära huvudgatorna i El Aaiún vräktes. Maatalah-kvarteret i El Aaiún tömdes till hälften. Två gymnasieskolor var bokstavligt talat ockuperade av poliser.

När kungen anlände var gatorna kantade av marockaner klädda i de västsahariska traditionella kläderna, som köpts upp i tusental av de marockanska myndigheterna.

Kung Mohammed VI invigde under besöket flera utvecklingsprojekt som vattensystem, utbyggnad av hamnen i El Aaiún och en nybyggd hamn i Boujdor. Trots ett stort polispådrag i Boujdor sprang västsahariska ungdomar med flaggor och flygblad längs huvudgatan.

Den 4 april transporterades 17 västsahariska samvetsfångar från Svarta Fängelset i El Aaiún till domstolen för rättegång. De misshandlades svårt under transporten och i rättssalen på grund av att de sjöng motståndssånger. Försvarsadvokaterna krävde omedelbar sjukvård och en utredning. Domaren ansåg att skadorna uppkommit vid en bilolycka. De 17 nekade till samtliga anklagelser. Advokaterna krävde frisläppande, vilket rätten vägrade.

Amnesty International riktade skarp kritik mot rättegången. Protester mot övergreppen fortsatte under hela april.

Alla fångar släppta. Den 22 april benådade den marockanske kungen samtliga västsahariska fångar i fängelser i Västsahara och Marocko. Bland de politiska fångarna fanns bland andra Ali Salem Tamek. Även denna gång misshandlade marockansk polis vänner och släktingar till fångarna när välkomstceremonier anordnades i El Aaiún, Boujdor, Smara, Dakhla och Assa.

Lena Thunberg

Våld mot kvinnor är en marockansk strategi

Våldtäkt används systematiskt mot västsahariska kvinnor av den marockanska säkerhetspolisen för att bryta ned motståndet bland män och kvinnor.

Aichatou Ramdan Chafii, fru till människorättsaktivisten Ali Salem Tamek, och numera politisk flykting i Spanien, berättar sin historia:

”Med anledning av den internationella kvinnodagen vill jag uppmärksamma och tacka för den hjälp jag fått av kvinnoorganisationer, vissa parlamentariker och media, såväl som av intellektuella, författare och artister, med att avslöja den våldtäkt jag utsattes för av marockanska säkerhetspoliser.

Detta är mitt vittnesmål, också citerat i en artikel av den berömda marockanska journalisten Ali Lambret, som publicerats i den spanska dagstidningen El Mundo i juni förra året.

Min man Ali Salem Tamek greps i augusti 2002 och fängslades, anklagad för medlemskap i den västsahariska befrielse-rörelsen Polisario Front. Han hade strax innan dess avskedats från sitt jobb, för att han vägrat gå med på att tvångsflyttas från sitt arbete i Assa till Meknes Al Manzah.

Vår dotter Thawra var bara två år gammal och mitt liv var miserabelt av två anledningar: för att jag hade svårt att försörja oss och för att den marockanska säkerhetspolisen besvärade mig. De förföljde mig varje gång jag besökte min man i fängelset och försökte övertala mig att samarbeta med dem. Andra gånger försökte de ”förföra” mig och ytterligare andra hotade de mig med att starta en rättsprocess och åtala mig för prostitution, om jag inte gick med på att spionera på min man och hans kamrater.

I juni 2003, efter att jag och Thawra besökt min man i fängelset Ait Melloul (ett fängelse långt från vårt hem, där han för tillfället satt), blev vi omkörda och

stoppade av tre marockanska säkerhetspoliser. Jag och min dotter – som båda var skräckslagna och grät – tvingades in i deras bil och kördes till ett hus, där fler poliser väntade. Jag kände igen flera av dem från tidigare förhör och vet vad de heter.

De började förhöra mig: om min mans privatliv, hans matvanor, hans beteende mot mig och andra närstående. De visade mig en lista på hans kamrater och frågade ut mig om dem. De ville också ha reda på saker om mitt och min mans sexliv, liksom om hans aktivism i fängelset, detaljer omkring hans hungerstrejkande och hans samröre med Polisario.

De hotade att döda min dotter, tog av mig mina kläder, våldtog mig – alla i rummet – och urinerade på mig. De gjorde också andra saker som jag inte klarar av att berätta om. De förödmjukade mig, helt enkelt. De försökte också kräva av mig att jag skulle ha sex med två av min mans kamrater (båda sitter nu i det ”Svarta fängelset” i El Aaiun), för att därefter kunna åtala mig för prostitution.

Efter att min man släpptes från fängelset i början av år 2004 försökte jag att resa till Mauretanien för att få hjälp att vittna om det jag utsattes för. Med detta misslyckades jag dock.

Det som hände mig har hänt många västsahariska kvinnor. Flera har varit med om värre tortyrmeter än jag. Våldtäkt är en av dem och det är mycket svårt att prata om denna form av tortyr i ett så konservativt samhälle, som det vi lever i.

Min uppfattning är att de försöker hämnas det faktum att min man försvarar en övertygelse, som skiljer sig från den marockanska statens om hur konflikten om Västsahara bör lösas. Jag har själv inte varit politiskt aktiv, så jag är övertygad om att de använde mig för att komma åt min man.

Jag tvingades fly till Spanien för att undgå fortsatt förföljelse, eventuellt åtal och hämndaktioner. Där har jag fått hjälp

att bearbeta det som hänt mig och jag hoppas nu också på att kunna dra de som våldtog mig inför rätta.

Den 8 mars, på internationella kvinnodagen, hungerstrejkar jag för att uppmärksamma och protestera mot det jag och andra västsahariska kvinnor utsätts för av den marockanska staten, som konsekvent fortsätter att bryta mot mänskliga rättigheter i det ockuperade Västsahara.”

**Aichatou Ramdan Chafii, Arbetaren
Översättning från spanska:
Victoria Rixer**

Ny förlängning av FN:s mandat

I början av april besökte SADR:s president Mohammed Abdelaziz FN:s generalsekreterare Kofi Annan. Abdelaziz budskap var att FN bör lämna Västsahara, om inget agerande för den utlovade folkomröstningen sker. Svaret från FN:s säkerhetsråd kom i en resolution den 28 april. Då förlängdes återigen FN-styrkan MINURSO:s mandat till 31 oktober. Familjesöken mellan ockuperat område och flyktinglägren ska fortsätta.

I generalsekreterarens rapport om situationen i Västsahara från den 19 april uppmanade Kofi Annan de båda parterna Polisario och Marocko att ingå direkta förhandlingar med varandra. Förslaget skulle innebära att FN tar ett steg tillbaka om det behövs. Polisario har avvisat uppmaningen till direkta förhandlingar, som de anser innebär en legitimering av Marockos anspråk på Västsahara. Västsahariernas krav på en folkomröstning om självständighet ligger fast.

Kristin Ivarsson

En clowns dagbok, andra

Hösten 2004 besökte nycirkusgruppen Clowner utan gränser de västsahariska flyktinglägren i Algeriet. Under några veckor uppträdde de för västsahariska skolbarn för att sprida skratt som bistånd. Våren 2005 turnerade de med den magiska föreställningen NoMad på svenska skolor för att sprida information om Västsaharafrågan. I maj 2006 återvänder de till de västsahariska flyktinglägren för att utveckla kontakterna.

Här kommer andra delen av tre av Wille Christianis dagbok från resan 2004.

Dag 6, 20 oktober, Dakhla

Ännu en natt i det fria. Frukost och iväg. Fredrik åker iväg med en engelsk tolk för att intervjuar en familj. Vår lastbil är lagad, så vi packar på den.

Första showen spelar vi i skuggan för en mycket ung publik. Vi tar ner både energin och tempot och gör vår bästa show hittills. Dessutom bjuds vi på en fransk toalet. Jag finner det ganska bra med tanke på att magen känns lite orolig... diarré!? Tror det var dieselånga från vår lastbil! Stod på flaket med Täng och höll i alla våra grejer - tills den säckade ihop igen!

Andra showen måste vi jobba hårt för att inte bli uppäten. Men vi klarar det galant. Jag är svimfärdig igen. Helt slut, däckar i skuggan i väntan på Mustafa och skjuts hem. Hemma möts vi av en utslagen Fredrik som spytt mängder och är helt ur form. Vi bjuds in i familjens tält, där kvinnorna i familjen bjuder på te. Vi samtalat och sover om vartannat. När maten serveras är jag ganska illamående och svag. Får bara i mig lite cola och sallad. Efter middagen blir jag hennamålad på händerna. Sultana heter dottern i huset som

tar sig an mina händer. Jag drar mig tillbaka till vår lilla gård och mår riktigt dåligt. Försöker somna men tänker mest på att spy! Nalle blöter en handduk och lägger på min panna... skönt. Men jag nästan yrar. Lyckas få fram en spyhink som också är rakhink. 1,2,3 och upp kommer hulken, 1 1/2 liter grönsaks-soppa. Faller in i dvala igen och när det ryktas om bröllopsfest avböjer jag. Efter några timmar av feberyra stegar jag upp och följer med för att svetsa ihop trumfästen till Täng.

Precis innan vi ger oss av från svetsarn frågar han på ren svenska "Kommer ni ifrån Sverige?" Resans surprise! Han har bott i Sverige, Stockholm, i fem år. Hans svenska är tre gånger bättre än någon engelsk eller fransk tolk vi träffat hittills! Världen är bra liten. Han pluggade svetsning på någon ABF-utbildning. Tydligt inte så bra, för innan vi kommer hem har fästena släppt igen. Daniel är lite orolig, för han misskrediterade svetsarns arbete duktigt, innan vi visste att han talade svenska.

Husets kvinnor kommer till vår lilla gård. Vi förstår, att vi skall ge oss av tidigt nästa morgon. Dom delar ut gåvor till oss. Tjejerna får en liten bönematta och ett halsband. Killarna får ett halsband och en Polisario-ring. Angela och Åse har styrt upp med presenter till barnen Duda och Lud. Sen dansas det lite inför bröllopet. Dom vill lära oss lite danssteg och ha kul. Bandaren och lysröret drivs av batterier. Men det glappar ibland och både ljus och ljud kommer och går.

Dom andra ger sig iväg. Jag somnar in i dvala och lätt feber. Har fått naturmedicin av Mustafa som verkar hjälpa. Ser ut som en grönalgsgegga.

Dag 7, 21 oktober, 12 oktober skolan

Tidig morgon - uppe vid femtiden för avfärd. Tängman, Nalle och Malin har kallvat hela natten. Dom har kräkt runt varandra och huset. Vi har definitivt åkt på turistsjukan... Men Fredriks tillstånd är mycket bättre och jag känner mig lite bättre också. Vi kommer inte iväg förrän halv

Hösten 2004 reste Clowner utan gränser till de västsahariska flyktinglägren i Algeriet.

sju, inte så många som orkar bära och ta i. En tre till fyra timmars bilfärd genom skumpig öken väntar oss. Elva personer i den trånga och hårt slitna Landcruisern. Vi är på väg till 12 oktober skolan. En internatskola cirka 17 kilometer från Smara.

Efterhand som vi tuffar på, tilltar mängden gräshoppor. Snart befinner vi oss mitt i en fullkomlig storm. Riktigt läskigt blir det när vi passerar ett mentalsjukhus mitt i "nowhere" Ser bilden av fastkedjade människor översallade av gräshoppor... man kan bli galen för mindre. Gräshopporna är stora, cirka sju centime-

gbok, andra delen

östen 2004 reste Clownner utan gränser till de västsahariska flyktinglägren för att sprida skratt som bistånd. Bild: Malin Korkeasalo.

ter och kräfröda! Fler börjar må dåligt. Nalle börjar blekna, Daniel ser svag ut. Den här dagen kommer att bli tuff! ”Stopp Mustafa!” Tängman rullar ur bilen och spyr som en gris. På alla fyra, mycket komisk bild! Alla sträcker på benen. Plötsligt jagar Tängman Åse med spya i skägget och sträckta armar. Vi asgarvar allihopa... några minuter innan såg det ut som om han skulle dö! Några kilometer till och Nalles tur... Daniel diarréar i ett hål... vi är helt fuckade, men humöret är under omständigheterna bra.

Stormen tättnar och inne på skolan är

det tjockt av gräshoppor, när vi stiger ur bilen. Vi stapplar ur och faller ihop bland madrasser och kuddar. Halva gruppen är helt väck. Klockan är runt ett och vi ska ha en föreställning klockan fyra. Nalle är helt ur funktion och knappt nåbar. Vi får i honom lite Ipren och hoppas att han ska bli tillräckligt bra för att släpa sig igenom showen.

Jag mår så pass bra att jag kan få i mig lite mat. Daniel kämpar mot diarrén, Täng är ok men trött. Vi har lite kul med att kasta gräshoppor på varandra. Vi stryker Nalle ur showen. Läger om den, vil-

Trots extrem hetta, ramadan och svår magsjuka genomförde clownerna sitt program. Bild: Malin Korkeasalo

ket innebär att jag, 20 minuter innan show, lär mig Nalles maginummer med Daniel.

Vi spelar inomhus på en upphöjd scen. Showen blir riktigt bra med tanke på att Daniel höll på att göra på sig hela showen. Mitt huvud var helt väck, Cissi spydde två gånger under show och Tängman såg knappt trummorna! Vi kör lite mingel innan show och hittar lite nya grejer. Vi packar ihop, trötta men glada att vi gjorde vårt jobb. Vi sticker på en gång: mot Smara och vila.

Gräshoppstormen har lagt sig lite. Mindre än en timma tar det till Smara. Vi kommer fram vid mörkrets inbrott. Vi ska bo hos lastbilschaufförens familj – Badin. Smara är mer storstad. Ser likadant ut- samma hus, tält, getter etc. Men mer rörelse och bilar.

Vi kommer in och hälsas välkomna. Trötta inväntar vi middag med kyckling. Svårt att äta när magen fortfarande är lite orolig. Jag bäddar i tältet och somnar in! Morgondagen är fredag och Ledig! Det behövs!

Dag 8, 22 oktober, Smara

Vi sover ut! Äntligen... vi behöver tid att smälta alla intryck och landa ordentligt. Nybryggt kaffe till frukost!

Jag är mycket imponerad av hur väl-

Mängder av västsahariska skolbarn i flyktinglägren fick en upplevelse de troligen aldrig glömmer; svenska clownen som rest ända från Sverige för att roa dem. Bild: Malin Korkeasalo

Ramadan satte få spår hos ungdomarna. Bild: Malin Korkeasalo

strukturerade alla lägren är. Ingen svälter, sjukvård, fungerade skolor etc. Saharierna är trevliga och mycket gästvänliga. Enligt tradition frågar man inte en främling, som kommer in i ens tält var hon/han kommer ifrån. Man ger dom mat, sovplats och umgänge. Först den tredje dagen frågar man personen om ärendet!

På eftermiddagen tar vi en tur ner på lokala marknaden. Jag hittar en kaftan och ett tyg till en turban. Ett par coola shorts och en vacker pipa. Allt under 200 kronor totalt.

Mer mat och vila. Maten är betydligt mer varierad och lyxig här än i Dakhla. Det finns toalett i huset och vi känner oss hemma. Tidig sänggång och mycket sömn inför morgondagen.

Dag 9, 23 oktober, Smara

Utvilad med minst 10-12 timmar i bingen! Sugan på föreställning. Tog ett snack med alla i gruppen. Beslutade att vi ska skärpa våra morgonritualer och komma iväg på utsatt tid. Lång frukost med gott kaffe, nutella, marmelad och ost. En dusch och iväg.

Daniel är fortfarande orolig i magen.

Nalle verkar återställd. Men nu börjar Åse vekna och Angelas mage är ur form. Vi meddelas, att kvällen kommer att spenderas på ännu en getfest i dynerna. Vi beslutar att ta oss ut tidigare för att filma. Klockan 17 verkar vara en bra tid. Resan till dynerna ska bara ta 10 till 20 minuter och solen går ner vid 18.30. Vi är alla lite oroliga för getköttet! Men mest troligt är att vi har för dålig handhygien och fått i oss deras vatten som, enligt Ridbik, tar upp till ett år att vänja sig vid. Till och med djur dör, om dom dricker uteslutande det lokala vattnet. Men dessa människor klarar det! Slås hela tiden av hur absurd hela denna situation är! Ett helt folk som är fast i en "moment 22" situation. Dom sitter låsta i en öken där dagstemperaturen på vintern är 38°C! Hur orkar dom vänta och hålla uppe humöret? Stolthet, tålamod, tvång, nödvändighet...? Försöker klura ut det... Dom är ett nomadfolk som inte kan eller får röra på sig. Försöker ändå upprätthålla sina traditioner och föra dom vidare till nästa generation. Att dom dessutom utövar Ramadan i en hel månad då dom varken äter, dricker eller röker är helt otroligt.

Föreställningarna gick bra. Den första var på en liten skola. Vi passade på att filma när barnen kom och satte sig. Hela scenen var en lutande sandbank! Men barnen satt bra och vi hade riktigt kul! Iväg till nästa, där vi hamnar i en otydlig konflikt med en puckad rektor... Jag förstår inte riktigt vad problemet är. Först verkar det handla om att vi är sena, trots att vi är ute i god tid enligt vårt schema. Sen vill dom inte att vi spelar där jag vill etc. Men jag ger mig inte och vi spelar där jag vill. Men barnen hamnar i alla fall inte i skuggan! Kommunikationen suger och vi börjar alla ruttna på det.

På eftermiddagen lär vi oss att laga deras te enligt alla regler! Anka skriver ner allt. Men huvudsakligen handlar det om att umgås, snacka och till viss del lugna ner sig och reflektera. Vi får hela schemat för resten av vår vistelse. Angela av Ridbik och Fredrik av Mustafa. Dom stämmer inte!!! Typiskt...

Sömn och vila. Sen drar vi igång med förberedelser för filmning i sanddynerna. Vi ska åka i kostymer och med full make – komma till sanddynerna och filma schyssta bilder. Men återigen dålig kommunikation med clownen! Eller som Fredrik så väl uttryckte det: "Det kanske inte är det bästa valet att låta en clown administrera andra clowner!". Nåja, vi kommer iväg 45 minuter för sent men hoppas hinna filma lite ändå. Det ska ju bara ta 10-20 minuter. Men det tar närmare en timma innan 12 personer och massa packning är framme. Ingen filmning och en jobbig men absurt rolig resa! Men väl värd all möda. Dynerna är magiska. Sanden är mjuk, tystnaden total och närvaron helt otrolig. Vandrar runt och bara ligger och ser på solnedgången.

Sen brakar generatoren igång, lysrören flimrar till och en elak elgitarr drar igång! Vi skall bjudas på sång, musik och dans. Men gitarrkillen är helt puckad och hans gitarr tar över allt! Man hör inte vad kvinnorna sjunger och allt blir bara ett långt gitarrsolo blandat med soundcheck! Jag klarar inte av det till slut och måste dra mig undan. Går bort i sanddynerna och njuter av öknen. Tänker på föreställningen vi ska göra, när vi kommer hem och vad jag sett och upplevt här. Allt känns så mycket nu och jag får inget perspektiv. Till slut äter vi, inte mycket då vi alla har taskiga getminnen! Vi river av en eldshow som vi lovat, så att vi kan åka hem. 14 personer i bilen = trångt och jobbigt.

Sömn...

Wille Christiani

Sahara International Filmfestival, 4–9 april 2006, El Aaiun

En liten pojke smyger förbi de kvinnliga poliserna vid biografens ingång på Olof Palme-skolan i El Aaiun. Han kilar snabbt in bland stolarna i biomörkret och sjunker ner mellan några äldre ungdomar. Han gör sig osynlig och tittar på filmen. Några minuter senare blir han upptäckt av en polis som bestämt men leende föser honom mot utgången för femte gången.

Utanför frågar vi honom varför han blir utkastad gång på gång, han svarar att filmen innehåller väldigt dåligt språk. Vi undrar hur han vet det, filmen är ju på engelska. Han svarar att han såg det på bilderna, han såg en man ligga ovanpå en kvinna där inne på filmduken. Vi frågar om han kanske vill se någon annan film i stället, en film där han kan lära sig saker. Han svarar att han absolut inte vill lära sig någonting alls, idag vill han bara se just den här filmen.

Det är filmfestival i de västsahariska flyktinglägren för tredje året i rad. Utrustningen frakts hit från Spanien; det är två filmprojektorer på 100 kg/styck, ett jugotal filmer på 25 kg vardera samt många stora högtalare, kablar och så vidare. Arrangemanget är en enorm apparat. Första dagen räcker inte elektriciteten till så alla visningar blir

inställda, men dagen efter rullar filmer både inomhus och utomhus.

Enligt spanjorskan Leida, biografmaskinist, har filmfestivalen flera syften: dels att påminna världen om konflikten i Västsahara genom att skapa uppmärksamhet kring festivalen och filmerna som visas här, dels att skapa ett möte och en dialog mellan västsaharier och andra festivalbesökare. En mycket viktig del är också de workshops i filmskapande som anordnas under hela veckan. Där lär sig unga västsaharier om filmfoto, redigering och dramaturgi. Tanken är att västsaharierna själva ska ha tillgång de verktyg som behövs för att berätta om verkligheten istället för att deras situation alltid skildras ur ett amerikanskt eller europeiskt perspektiv. Vid den grandiosa avslutningsceremonin får samtliga workshopdeltagare diplom och alla kortfilmer som producerats under veckan visas på stor duk. Publiken jublar.

Åse Fougner, dokumentärfilmare (på filmfestivalen tillsammans med Malin Korkeasalo för att visa kortfilmen "Väntan utan gränser" om Clownen utan Gränsers turné i flyktinglägren 2004. Mer info om filmfestivalen finns på www.festivalsahara.com)

Workshopdeltagare som just fått diplom gör sig redo för fotosession vid filmbolagets lastbil. Bild: Åse Fougner

BLOMMANDE ÖKEN MED DOLDA FAROR

Öken blommar! Så långt ögat kan se är det stora fält av kamomill och andra kryddväxter, och kamomilldoften är påtaglig överallt i östra Väst-sahara. Grönskan är fantastisk men döljer även stora faror, som landminor.

De kraftiga skyfallen i februari som skapade så stor förödelse i de västsahariska flyktinglägren i västra Algeriet har här gett liv i oanad utsträckning. Många beger sig nu ut från lägren för att njuta av det tillfälliga naturundret i öken. Till sommaren har det mesta torkat bort. Men bakom den vackra idyllen lurar även stora faror. Efter kriget mellan Marocko och befrielse-rörelsen Polisario finns tusentals minor kvar i öken.

Med solen och blommorna kommer lekande barn. Barn som inte vet vad en mina eller granat är för något, och som plockar upp eller - som barn gärna gör - sparkar på ett annorlunda metallföremål. Sedan förvandlas skönheten till smärta och lidande för resten av livet.

I det center för minoffer som upprättats vid flyktinglägren i Algeriet vårdas 63 personer som har förlorat kroppsdelar, över 18 är förlamade av sina skador. Bland offren finns både kvinnor och män. Totalt har över 500 personer skadats av minorna och varje månad blir det nya offer.

Lars Björk, frilansjournalist som besökte flyktinglägren för TT i februari/mars.